

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ»

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

Z05T8F6, Астана қаласы,
«Есіл» ауданы, Мәңгілік Ел даңғылы, 57А ғимараты
тел.: +7 7172 775577, факс: +7 7172 554577
E-mail: hq@nationalbank.kz

РЕСПУБЛИКАНСКОЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

Z05T8F6, город Астана,
район «Есиль», проспект Мәңгілік Ел, здание 57А
тел.: +7 7172 775577, факс: +7 7172 554577
E-mail: hq@nationalbank.kz

№

Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің
депутаттары
М. Магеррамовқа
К. Сейтжанға
И. Смирноваға
И. Сұңқарға
Г. Танашеваға

2024 жылғы 17 қазандағы
№ДЗ-348 депутаттық сауалға

Құрметті депутаттар!

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі банк жүйесінің қауіпсіздігін жетілдіруге қатысты Сіздердің сауалдарыңызды қарап, мыналарды хабарлайды.

Салымшылардың құқықтары мен мүдделерін қорғауға бағытталған жеке тұлғалардың екінші деңгейдегі банктердегі салымдарына міндетті кепілдік беру жүйесін әзірлеуге қатысты.

Депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесі Қазақстанда 1999 жылдан бері жұмыс істеп келеді. Депозиттерді сақтандырушылардың халықаралық қауымдастығының (IADI) деректеріне сәйкес 143 елде осындай сақтандыру жүйелері бар.

1997-1998 жылдардағы Азия экономикалық дағдарысынан кейін елдің қаржы жүйесінің тұрақтылығын сақтау мақсатында Қазақстан Республикасы Президентінің бастамасымен Ұлттық Банк Басқармасының 1999 жылғы 15 қарашадағы № 393 қаулысына сәйкес Қазақстанның жеке тұлғалардың салымдарына кепілдік беру қоры құрылды, оның құрылтайшысы және жалғыз акционері ҚРҰБ болып табылады.

«Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы» 2006 жылғы 7

шілдедегі № 169-III Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қордың негізгі міндеттерінің бірі қатысушы банк барлық банк операцияларын жүргізуге арналған лицензиясынан айырылған жағдайда кепілдік берілген депозиттер депозиторларының құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау болып табылады.

Депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысу ислам банктерін (ҚР бейрезиденті-ислам банктерінің филиалдарын) қоспағанда, депозиттерді қабылдауға, жеке тұлғалардың банктік шоттарын ашуға және жүргізуге лицензиясы бар барлық екінші деңгейдегі банктер (Қазақстан Республикасының бейрезиденті-банктерінің филиалдары) үшін міндетті болып табылады. 2024 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша 19 екінші деңгейдегі банк депозиттерге кепілдік беру жүйесінің қатысушысы болып табылады. Қазіргі уақытта таратылу барысындағы тоғыз екінші деңгейдегі банк¹ бойынша, олардың 148 мың салымшысына төлем мерзімі ішінде² шамамен 113,5 млрд теңге төленді. Соңғы жағдайларда, Қор лицензияны қайтарып алынғаннан кейін 6-8 жұмыс күні ішінде салымшылардың өз ақшасына қол жеткізуін қамтамасыз етті.

Ең жоғарғы кепілдік сомасы салымдардың түрі мен валютасына тікелей байланысты, ұлттық валютадағы жинақ салымдар бойынша – 20 млн теңгені, ұлттық валютадағы өзге салымдар, карточкалар мен шоттар бойынша – 10 млн теңгені және шетел валютасындағы салымдар, карточкалар мен шоттар бойынша – 5 млн теңгені құрайды.

2024 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша қазақстандықтардың банктердегі шоттарының саны 162 млн екенін атап өтеміз. Бұл ретте Қор толығымен өтейтін шоттар 99,8%-ды құрайды.

Осылайша, Қазақстандағы салымдарға кепілдік берудің қолданыстағы жүйесі тиімді әрі әлемдік озық тәжірибелерге сәйкес келеді

Банктер мен азаматтар арасында тәуекелдерді бөлуге көмектесетін, алаяқтық жағдайында зардап шеккендерге қаржылық жүктемені азайтатын жеке тұлғалардың қарыздарын алаяқтықтан міндетті сақтандыру жүйесін әзірлеуге қатысты

Қазіргі уақытта несие берушінің ерікті бас тарту болған кезде немесе клиенттің қатысуынсыз қарызды алаяқтық тәсілмен ресімдеу фактісі анықталатын соттың заңды күшіне енген шешімі бойынша берілген кредиттерді есептен шығару міндеті белгіленген.

Банктердің және микроқаржы ұйымдарының жауапкершілігін күшейту үшін Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (бұдан әрі – Агенттік) қарыз алушылардың жекелеген санаттарының онлайн-кредит алуға дербес келісімінің болуына қойылатын талаптарды сақтамай берілген алаяқтық кредиттерді есептен шығару үшін негіздерді заңнамалық түрде кеңейтуді; «салқындату кезеңін» қолдануды; клиентті биометриялық сәйкестендіруді жүргізуді; ақпараттық онлайн-кредитті ресімдеу кезіндегі қаржы ұйымдарының киберқауіпсіздігі.

¹ «Валют-Транзит Банк» АҚ, «Қазинвестбанк» АҚ, «Delta Bank» АҚ, «Qazaq Banki» АҚ, «Эксимбанк Қазақстан» АҚ, «Астана Банкі» АҚ, «Tengri Bank» АҚ, «AsiaCreditBank (АзияКредитБанкі)» АҚ, «Capital Bank Kazakhstan» АҚ.

² төлем мерзімі ішінде талап етілмеген, "Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры" АҚ салымшыларының жеке зейнетақы шоттарына аударылған сомаларды (ерікті зейнетақы жарналары ретінде) және дәлелді себептермен төленген сомаларды есепке алмағанда.

Халықаралық тәжірибеде онлайн банктік қызметтерді тұтынушыларды қорғау тетіктерінің бірі ретінде азаматтарды алаяқтардың заңсыз әрекеттерінен сақтандыру кеңінен таралған.

Мұндай сақтандыру негізінен ерікті сипатқа ие, ал сақтанушы ретінде жеке тұлғалар да, банктердің өздері де, төлем жүйелерінің операторлары да әрекет етеді.

Қазақстанда сақтандыру ұйымдары АТ-инфрақұрылымындағы күтпеген өзгерістер нәтижесінде банк карталарының иелеріне келтірілген мүліктік зиянды өтеуге байланысты сақтандыру өнімдерін ұсынады.

Алаяқтықтан сақтандыруды міндетті немесе жүктелген сақтандыру түрі ретінде енгізу алаяқтық операциялар бойынша статистиканы талдауды, тұтынушыға зиян келтірместен сақтандырудың барабар құнын есептеу үшін ықтимал шығындар мөлшерін анықтауды ескере отырып, жан-жақты зерттеуді қажет етеді. Сонымен қатар, жеке тұлғалардың қарыздарын алаяқтықтан міндетті сақтандыруды енгізу кредитті ресімдеу кезінде қосымша шығыстарға әкеледі, нәтижесінде оның қымбаттауына әкеп соғады.

Банктік ақпараттық жүйелердің ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы бірыңғай талаптарды әзірлеуге қатысты

Қазіргі уақытта банктердің ақпараттық қауіпсіздігін басқару жүйелеріне қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2018 жылғы 27 наурыздағы № 48 қаулысында белгіленген.

Бұл талаптар ISO 27000 халықаралық стандарттарының желісі негізінде әзірленген және ұйымдық талаптарды да, бағдарламалық-техникалық талаптарды да, сондай-ақ қашықтан қызмет көрсету үшін банктердің мобильді қосымшаларына қойылатын талаптарды да қамтиды.

Сонымен қатар Агенттік Басқармасының 2024 жылғы 16 тамыздағы №56 қаулысымен Биометриялық сәйкестендіруді жүргізу қағидалары бекітілді, оған сәйкес биометриялық сәйкестендіру екі сатылы тексеру болып табылады. Дұрыстығын тексеру клиентпен интерактивті өзара іс-қимылды және клиенттен келіп түсетін бейне кескінді талдауды жүзеге асыратын түрлі бағдарламалық-техникалық шешімдердің көмегімен жүзеге асырылады.

Сонымен қатар, банктерге ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілері ретінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 20 желтоқсандағы № 832 қаулысымен бекітілген ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптар қолданылады.

Төраға

Т. Сүлейменов

*Орынд. Гүлназ Бектемірова
тел.8(7172)775415, ішкі 5548*

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ»

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

Z05T8F6, Астана қаласы,
«Есіл» ауданы, Мәңгілік Ел даңғылы, 57А ғимараты
тел.: +7 7172 775577, факс: +7 7172 554577
E-mail: hq@nationalbank.kz

РЕСПУБЛИКАНСКОЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

Z05T8F6, город Астана,
район «Есиль», проспект Мәңгілік Ел, здание 57А
тел.: +7 7172 775577, факс: +7 7172 554577
E-mail: hq@nationalbank.kz

№ _____

Депутатам
Мажилиса Парламента
Республики Казахстан
М. Магеррамову
К. Сейтжан
И. Смирновой
И. Сункар
Г. Танашевой

*На депутатский запрос
№ДЗ-348 от 17 октября 2024 года*

Уважаемые депутаты!

Национальный Банк Республики Казахстан, рассмотрев ваш запрос касательно совершенствования безопасности банковской системы, сообщает следующее.

Касательно разработки системы обязательного гарантирования вкладов физических лиц, находящихся в банках второго уровня, направленную на защиту прав и интересов вкладчиков

Система обязательного гарантирования депозитов функционирует в Казахстане с 1999 года. По данным Международной ассоциации страховщиков депозитов (IADI), в 143 странах созданы аналогичные системы страхования.

В целях поддержания стабильности финансовой системы страны после азиатского экономического кризиса 1997-1998 годов, по инициативе Президента Республики Казахстан в соответствии с постановлением Правления Национального Банка от 15 ноября 1999 года №393 создан Казахстанский фонд гарантирования вкладов физических лиц (далее – Фонд), учредителем и единственным акционером которого является Национальный Банк.

В соответствии с Законом Республики Казахстан от 7 июля 2006 года «Об обязательном гарантировании депозитов, размещенных в банках второго уровня Республики Казахстан», одной из ключевых задач Фонда является защита прав и

законных интересов депозиторов гарантируемых депозитов в случае лишения банка-участника лицензии на проведение всех банковских операций.

Участие в системе обязательного гарантирования депозитов является обязательным для всех банков второго уровня (филиалов банков-нерезидентов Республики Казахстан), имеющих лицензию на прием депозитов, открытие и ведение банковских счетов физических лиц, за исключением исламских банков (филиалов исламских банков-нерезидентов Республики Казахстан). По состоянию на 1 октября 2024 года 19 банков второго уровня являются участниками системы гарантирования депозитов. По девяти банкам второго уровня, которые в настоящее время находятся на ликвидации¹, 148 тыс. вкладчикам которых выплачено около 113,5 млрд тенге в течение срока выплаты². По последним случаям, доступ вкладчиков к своим деньгам был обеспечен Фондом уже на 6-8 рабочий день после отзыва лицензии.

Максимальная сумма гарантии зависит от вида и валюты вклада, и составляет 20 млн тенге - по сберегательным вкладам в национальной валюте, 10 млн тенге - по карточкам, счетам и другим вкладам в национальной валюте, и 5 млн тенге - по карточкам, счетам и вкладам в иностранной валюте.

Отметим, что по состоянию на 1 октября 2024 года казахстанцы имеют порядка 162 млн счетов в банках. При этом доля полностью покрытых Фондом счетов составляет 99,8%.

Таким образом, действующая система гарантирования вкладов в Казахстане является эффективной и соответствует лучшим мировым практикам.

Касательно разработки системы обязательного страхования займов физических лиц от мошенничества, которая поможет разделить риски между банками и гражданами, что снизит финансовую нагрузку на пострадавших в случае мошенничества

В настоящее время установлена обязанность кредитора списывать кредиты, выданные при наличии добровольного отказа или по вступившему в законную силу решению суда, в котором будет установлен факт оформления займа мошенническим способом без участия клиента.

Для усиления ответственности банков и микрофинансовых организации Агентством Республики Казахстан по регулированию и развитию финансового рынка (далее – Агентство) предлагается законодательно **расширить основания для списания мошеннических кредитов**, выданных без соблюдения требований к наличию персонального согласия отдельных категорий заемщиков на получение онлайн-кредита; применению «периода охлаждения»; проведению биометрической идентификации клиента; обеспечению информационной и кибербезопасности финансовых организаций при оформлении онлайн-кредита.

¹ АО «Валют-Транзит Банк», АО «Казинвестбанк», АО «Delta Bank», АО «Qazaq Banki», АО «Эксимбанк Казахстан», АО «Банк Астаны», АО «Tengri Bank», АО «AsiaCreditBank (АзияКредитБанк)», АО «Capital Bank Kazakhstan».

² без учета не востребовавшихся в течение срока выплаты сумм, переведенных на индивидуальные пенсионные счета вкладчиков в АО «Единый накопительный пенсионный фонд» (в качестве добровольных пенсионных взносов), и сумм, выплаченных по уважительным причинам

В международной практике в качестве одного из механизмов защиты потребителей онлайн банковских услуг распространено страхование граждан от незаконных действий мошенников.

Такое страхование имеет преимущественно добровольный характер, при этом в качестве страхователей выступают как физические лица, так и сами банки, и операторы платежных систем.

В Казахстане страховые организации предлагают страховые продукты, связанные с возмещением имущественного вреда, причиненного собственникам банковских карт в результате инцидента в ИТ-инфраструктуре.

Введение страхования от мошенничества в качестве обязательного или вмененного вида требует детального изучения с учетом анализа статистики по мошенническим операциям, определения размера потенциальных убытков для расчета адекватной стоимости страхования без ущерба для потребителя. Кроме того, введение обязательного страхования займов физических лиц от мошенничества повлечет дополнительные расходы при оформлении кредита, как следствие повлечет его удорожание.

Касательно разработки единых требований в области информационно-коммуникационных технологий для обеспечения информационной безопасности банковских информационных систем

В настоящее время требования к системам управления информационной безопасностью банков установлены постановлением Правления Национального Банка Республики Казахстан от 27 марта 2018 года № 48. Данные требования разработаны на основе линейки международных стандартов ISO 27000 и включают в себя, как организационные требования, так и программно-технические, а также требования к мобильным приложениям банков для оказания дистанционных услуг.

Постановлением Правления Агентства от 16 августа 2024 года №56 также утверждены Правила проведения биометрической идентификации, в соответствии с которыми биометрическая идентификация представляет из себя двухэтапную проверку. Проверка достоверности осуществляется с помощью различных программно-технических решений, осуществляющих интерактивное взаимодействие с клиентом и анализ поступающего от клиента видеоизображения.

Кроме того, на банки, как критически важные объекты информационно-коммуникационной инфраструктуры, распространяются Единые требования в области информационно-коммуникационных технологий и обеспечения информационной безопасности, утвержденные постановлением Правительства Республики Казахстан от 20 декабря 2016 года № 832.

Председатель

Т. Сулейменов

*исп. Гульназ Бектемирова
тел.8(7172)775415, вн.5548*